

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 262949 20 Rev
Banjaluka: 11.3.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužioca M.K. iz B.L., kog zastupaju punomoćnici R.S., advokat iz B.L. i R.Ć., advokat iz B.L., protiv tuženog S.P. iz B.L., kog zastupaju punomoćnici Ž.Š., advokat iz B.L. i D.T., advokat iz B.L., radi duga, vrijednost spora 100.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 262949 20 Gž od 11.6.2020. godine, na sjednici održanoj 11.3.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tuženog za naknadu troškova revizionog postupka u iznosu od 1.316,25 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 262949 17 P od 11.11.2019. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužioca kojim traži da se obaveže tuženi da mu isplati iznos od 100.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 23.2.2015. godine do isplate, te da mu nadoknadi troškove postupka u iznosu od 6.297,50 KM, u roku od 30 dana.

Obavezan je tužilac da tuženom nadoknadi troškove postupka u iznosu od 4.156,85 KM, u roku od 30 dana od dana prijema presude, dok je zahtjev za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa odbijen.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 262949 20 Gž od 11.6.2020. godine, žalba tužioca je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužioca za naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 1.312,50 KM.

Tužilac revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tuženi u odgovoru predlaže da se revizija odbaci kao neblagovremena ili da se odbije, a tužilac obaveže na naknadu troškova na ime sastava odgovora u iznosu od 1.316,25 KM.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužioca da se obaveže tuženi da mu vrati dug u iznosu od 100.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 23.2.2015. godine do isplate.

U bitnome se činjenično utvrđenje prvostepenog suda sastoji u sljedećem:

da su tužilac kao zajmodavac i tuženi kao zajmoprimac, zaključili 22.2.2011. godine pismeni ugovor o zajmu kojim se tužilac obavezao da na račun tuženog broj: ..., otvoren u S.b., uplati do 28.2.2011. godine iznos od 100.000,00 KM radi kupovine stana; da su ugovorili rok vraćanja zajma od 48 mjeseci uz mogućnost da se zajam vrati i ranije; da je ugovoreno da tuženi pozajmljeni iznos vraća u tranšama koje mogu biti dnevne, mjesečne, kvartalne, polugodišnje ili godišnje, i to uplatama koje će vršiti na račun tužioca broj: ... otvoren kod N.r.b. a.d. B.L.; da je ugovor potpisan od ugovarača i svjedoka B.M.; da je prema kopiji uplatnice od 23.2.2011. godine tužilac na račun tuženog uplatio iznos od 100.000,00 KM, naznačivši da je svrha doznake „pozajmica uplata po ugovoru ...“; da je tužilac na zahtjev tuženog sačinio 7.3.2011. godine potvrdu na kojoj je svoj potpis ovjerio kod notara Z.M. (broj: OPU-... od 8.3.2011. godine), a kojom potvrđuje navedenu uplatu u svrhu ispunjenja obaveze po ugovoru o zajmu i da na dan 7.3.2011. godine tužilac nema potraživanja prema tuženom, niti tuženi prema njemu;

da je tužilac dao zajam tuženom radi kupovine stana u B.L., između ... i ..., stan broj 25; da je prema izvodu iz Knjige uloženi ugovora o otkupu stambenih zgrada i stanova, list broj: ... k.o. B.L. 5 od 13.2.2019. godine (u daljem tekstu: KUU), tuženi nosilac prava svojine sa 1/1 dijela na stanu površine 103 m², u zgradi na ..., B.L., temeljem kupoprodajnog ugovora zaključenog 15.4.2011. godine;

da je tuženi vratio cijeli pozajmljeni iznos na način da ga je predao tužiocu u velikoj bijeloj kovrti u restoranu S.r. u B.L.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 557., 559. stav 1. i 562. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), u vezi sa odredbom člana 4. stav 2., 77. stav 1. i 90. stav 1. i 2. Zakona o notarima („Službeni glasnik RS“, broj 86/04, 2/05, 74/05, 91/06, 37/07, 50/10, 78/11, 20/14, 66/17 i 82/19 –u daljem tekstu: ZN), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Ocjena je prvostepenog suda da izvedeni dokazi tužioca „van svake sumnje“ dokazuju da je sa tuženim zaključio pismeni ugovor o zajmu, te da je u svrhu ispunjenja ugovorne obaveze uplatio na račun tuženog iznos od 100.000,00 KM.

Zaključak je prvostepenog suda da je tuženi dokazao da je zajam vratio u cijelosti, što proizilazi iz iskaza tuženog, notarske potvrde broj: OPU-... od 8.3.2011. godine i „ponašanja tužioca“.

Cijeneći sadržinu potvrde ovjerene kod notara 8.3.2011. godine, prvostepeni sud utvrđuje da je u potvrdi navedeno da tužilac na dan 7.3.2011. godine (kada je potvrda sačinjena) „nema nikakvih potraživanja prema tuženom“, temeljem čega zaključuje „da se podrazumijeva da nema nikakvih potraživanja ni po osnovu predmetnog ugovora“.

Prvostepeni sud zaključuje da tužilac „nije ponudio smislen razlog“ zašto je odustao od grafološkog vještačenja iako je osporavao autentičnost potpisa na potvrdi.

Sud je u cijelosti prihvatio iskaz svjedoka Z.M., notara koji je ovjerio potpis tužioca na potvrdi, koji je potvrdio da je tužilac bio u njegovoj kancelariji i da se potpisao u Knjigu ovjere potpisa.

Sud naglašava da je uvjerenje o činjenici da je zajam vraćen stekao, između ostalog, i na osnovu „ponašanja tužioca“ koji je tužbu podnio 27.6.2017. godine, iako je ugovoreno vraćanje zajma najkasnije do 23.2.2015. godine. Sud smatra da bi bilo „logično“ da je tužilac odmah po proteku roka za vraćanje zajma „poduzeo odgovarajuće radnje (pismena opomena pred utuženje i sl.)“.

Obrazlažući zaključak da je cjelokupni iznos zajma vraćen, sud ukazuje da jeste ugovoreno vraćanje zajma uplatama na račun tužioca, ali da je „dokazano da je tužilac od tuženog primio pozajmljeni iznos u gotovini“, što pokazuje da su „naknadno postigli saglasnost o drugačijem načinu isplate zajma“.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužioca i potvrđuje prvostepenu presudu.

Drugostepeni sud cijeni da žalba neosnovano pokušava dovesti u pitanje vjerodostojnost potvrde od 7.3.2011. godine, tvrdnjom da je potpis tužioca zloupotrijebljen.

Drugostepeni sud prihvata da je notarska ovjera potvrde izvršena saglasno odredbi člana 90. stav 1. ZN, a neosnovanim cijeni žalbeni prigovor da je notar Z.M. postupao suprotno odredbi člana 49. stav 5. ZN.

Notar Z.M. je podneskom broj: ... od 11.4.2019. godine obavjestio punomoćnika tužioca da ne može, na njegov zahtjev, dostaviti knjigu ovjerenih potpisa jer ona predstavlja javni registar. Drugostepeni sud ne prihvata tvrdnju tužioca da je sud trebao postupiti u skladu sa odredbom člana 134. stav 3. ZPP, kod toga da je tužilac na ročištu održanom 12.4.2019. godine odustao od prijedloga da sud naloži notaru Z.M. dostavljanje knjige ovjerenih potpisa.

Drugostepeni sud cijeni da neosnovanim žalbeni prigovor koji se odnosi na povrede odredbi člana 7. stav 1. i člana 126. ZPP. Po mišljenju suda tuženi je, u smislu odredbe člana 7. stav 1. ZPP u vezi sa odredbom člana 562. ZOO, „na sebe prevalio teret dokazivanja“ da je ispunio ugovornu obavezu, pa kako je to i dokazao nije bilo mjesta primjeni pravila o objektivnom teretu dokazivanja (član 126. ZPP).

Žalbene navode da zajam nije vraćen na ugovoreni način, uplatom na račun tužioca kod N.r.b. a.d. B.L., drugostepeni sud ne prihvata osnovanim i poziva se na odredbu člana 295. stav 1. ZOO kojom je propisano da obaveza prestaje ispunjenjem, odredbu člana 307. stav 1. ZOO kojom je propisano da se ispunjenje sastoji u izvršenju onoga što čini sadržinu obaveze i odredbu člana 315. stav 1. ZOO kad je rok za ispunjenje obaveze ugovoren isključivo u interesu dužnika.

Sud nalazi da potvrda od 7.3.2011. godine ima značaj „priznanice o ispunjenju duga“ (član 321. stav 1. ZOO).

Iz navedenih razloga neosnovanim cijeni žalbene prigovore da je prvostepena presuda zahvaćena povredama postupka iz odredbe člana 209. stav 1. tačka 2., 3., 8., 9., 12., i 13. ZPP, na koje drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti, te da nema mjesta žalbenoj tvrdnji da je zbog povreda odredbi člana 8. i člana 126. ZPP na štetu tužioca povrijeđeno pravo na pravično suđenje zagarantovano članom 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Drugostepena presuda je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u opravdanu sumnju.

Suprotno tvrdnji tuženog iz odgovora, revizija tužioca je blagovremena jer iz dostavnice u spisu proizilazi da je drugostepena presuda uručena punomoćniku tužioca advokatu R.S. dana 6.7.2020. godine, dok je revizija, prema potvrdi CMS, predata 23.7.2020. godine neposredno u pisarnicu suda. Dakle, revizija tužioca je podnesena u roku propisanom članom 237. stav 1. ZPP.

Navodi revizije o povredi člana 8., 123., 126. i 231. ZPP nisu osnovani.

Ugovor o zajmu je konsenzualni ugovor koji nastaje saglasnošću volja ugovornih strana o bitnim elementima tog ugovora (član 557. ZOO). Bitni elementi ugovora o zajmu su predmet zajma (iznos novca ili količina zamjenjivih stvari i rok vraćanja zajma). Osnovna obaveza zajmodavca je da zajmoprimcu preda predmet ugovora o zajmu (član 559. ZOO), a zajmoprimca da u ugovorenom roku vrati novac ili istu količinu i istu vrstu zamjenjivih stvari koje su bile predmet ugovora o zajmu (član 562. ZOO).

Između stranaka nije sporna činjenica da je tužilac na račun tuženog izvršio uplatu iznosa od 100.000,00 KM po osnovu zajma, koji je ugovoren kao beskamatni.

Revizija insistira na tvrdnji da je ugovor o zajmu ugovoren kao namjenski i da je raskinut po samom zakonu, jer je iskorišten protivno svrsi za koju je ugovoren.

Prema članu 1. ugovora, zajmodavac daje zajam „koji će biti utrošen za kupovinu stana između ... i ... (stan broj 25)“.

Iz izvoda KUU slijedi da se tužilac na temelju kupoprodajnog ugovora upisao 15.4.2011. godine kao vlasnik sa dijelom 1/1 na stanu površine 103 m², stan B 25, koji se nalazi na ...

Odredbom člana 566. ZOO je propisano: “Ako je ugovorom određena svrha u koju zajmoprimac može upotrijebiti pozajmljeni novac, pa ga on upotrijebi u neku drugu svrhu, zajmodavac može izjaviti da raskida ugovor“.

Imajući u vidu tužbeni zahtjev kojim se traži vraćanje zajma, za rješavanje ovog spornog odnosa nije od uticaja činjenica da li je tuženi zajam utrošio za kupovinu stana navedenog u članu 1 ugovora, ili nije. Prema činjeničnim navodima tužbe, tužilac ne traži raskid ugovora iz razloga što je predmet zajma iskorišten protivno svrsi zbog koje je dat, već traži vraćanje zajma koji nije vraćen u ugovorenom roku.

S druge strane, ako je ugovorena svrha i ako je zajmoprimac postupio suprotno ugovorenoj svrsi, to daje pravo zajmodavcu da traži raskid ugovora, a posljedica raskida je vraćanje primljenog.

Spornim se ukazuje da li je pravilan zaključak nižestepeni sudova da je tuženi dokazao da je u ugovorenom roku i na ugovoreni način, vratio cjelokupni iznos zajma.

Tuženi je činjenicu da je vratio pozajmljeni iznos od 100.000,00 KM dokazao svojim iskazom i prilaganjem potvrde broj: OPU-... od 8.3.2011. godine.

Ugovorom je izričito ugovoreno da će tuženi zajam vratiti tako što će, prema svojim mogućnostima, vršiti uplate na bankovni račun zajmodavca i za svaku uplatu dostavljati primjerak uplatnice. Nesporno je da ugovorom nisu definisani rokovi uplate i iznosi u kojima se uplata vrši, pa je prihvatljivo tumačenje drugostepenog suda da je rok i način vraćanja zajma ugovoren u korist tuženog.

Tuženi tvrdi da je cjelokupni iznos zajma vratio 7.3.2011. godine tako što je tužiocu dao novac u restoranu S.r. u B.L., u velikoj bijeloj koverti i da tom prilikom „novac nije brojan“. Obrazlažući ovakav način vraćanja koji je protivan ugovoru, tuženi je iskazao da je „zamolio“ tužioca da „prvom prilikom odu kod notara i sačine potvrdu da su sredstva vraćena“.

Potvrda je sačinjena 7.3.2011. godine, dakle istog dana kada je po iskazu tuženog zajam vraćen, a ovjerena je sljedećeg dana 8.3.2011. godine od notara Z.M. pod brojem OPU-...

Iz sadržine ove potvrde slijedi da je tužilac na zahtjev tuženog sačinio potvrdu kojom potvrđuje „da je sredstva uplaćena dana 23.2.2011. godine na račun P.S. uplatio u svrhu ispunjenja obaveze po osnovu ranije zaključenog ugovora o beskamatnoj pozajmici između P.S. i njega lično“.

U sljedećem pasusu se navodi da „Izdavalac ove potvrde M.K. izjavljuje da na dan 7.3.2011. godine nema nikakvih potraživanja prema S.P., niti S.P. ima bilo kakvih potraživanja prema izdavaocu ove potvrde tj. M.K.“.

Nižestepeni sudovi su pravilno cijenili da iz sadržaja potvrde proizilazi da tužilac time potvrđuje da prema tuženom, na dan sačinjavanja potvrde, nema potraživanja iz bilo kog osnova pa time ni iz osnova ugovora o zajmu, odnosno da je tuženi dokazao da je cjelokupni iznos zajma vratio tužiocu predajom u restoranu S.r. u B.L.. Sadržaj potvrde nije moguće drugačije tumačiti bez obzira što se u njoj decidirano ne navodi novčani iznos od 100.000,00 KM i da je taj iznos koji potiče iz ugovora o zajmu. Tekstualni dio potvrde koji glasi „nema nikakvih potraživanja prema S.P.“, znači da tužilac na taj dan nema potraživanja prema tuženom iz bilo kog osnova, pa ni ugovora o zajmu.

Tačan je navod revizije da tuženi zajam nije vratio na ugovoreni način (uplatom na bankovni račun tužioca), ali kada se poveže iskaz tuženog o vremenu, mjestu i načinu vraćanja zajma sa potvrdom od 7.3.2011. godine koja ima značaj javne isprave, na tužiocu je bio teret dokazivanja da sadržaj potvrde nije istinit (član 4. stav 3., 5. i 6. ZN), a to nije dokazao.

Jeste neuobičajeno da se novčani iznos od 100.000,00 KM vraća na javnom mjestu, bez brojanja ili izdavanja priznanice o vraćenom dugu, ali takvo ponašanje stranaka nije protivpravno, a očigledno je da je između njih postojao odnos koji prevazilazi klasični odnos zajmodavca i zajmoprimca.

Tužilac nije dokazao tvrdnje da je njegov potpis na potvrdi zloupotrijebljen tako što je tuženi iskoristio njegov blanko potpis koji mu je ostavljao za potrebe zajedničkog preduzeća C., u kome je tuženi bio direktor.

Tužilac je tvrdnju da se nije potpisao u Knjizi ovjera potpisa kod notara Z.M. mogao dokazati grafološkim vještačenjem ali je od tog predloženog dokaza odustao na ročištu za glavnu raspravu održanom 12.4.2019. godine (strana 1, predzadnji pasus) čime je ta tvrdnja ostala u domenu paušalnih navoda.

Saslušani svjedok notar Z.M. je potvrdio da je izvršio ovjeru potpisa tužioca na spornoj potvrdi, da se tužilac potpisao u Knjizi ovjera potpisa, a da je njegov identitet utvrdio uvidom u ličnu kartu, mada ga i „lično poznaje“. Suprotno navodima revizije istinitost njegovog iskaza ne dovodi u sumnju to što nije potvrdio navode tuženog da je i on bio prisutan zajedno sa tužiocem, niti što se ne sjeća da li je predmet ovjere bila jedna ili više potvrda, jer te okolnosti nemaju uticaja na zaključak da je tužilac ovjerio kod notara svoj potpis na potvrdi.

Član 321. stav 1. ZOO propisuje da onaj ko ispuni obavezu potpuno ili djelimično ima pravo da zahtijeva da mu povjerilac o tome izda priznanicu o svom trošku. Traženje izdavanje priznanice o ispunjenju obaveze je pravo lica koje je obavezu ispunilo, jer time ima siguran dokaz o ispunjenju i dokaz kojim bi se mogao suprostaviti eventualnom zahtjevu povjerioca. Sam zakon nije propisao elemente priznanice ali je u poslovnoj praksi uobičajno da se u njoj navedu nužni podaci (o kom dugu se radi, da li je ispunjen u cijelosti ili djelimično, kada i gdje je obaveza ispunjena, koje je ispunilac i sl.).

Pravilno revizija ukazuje da sporna potvrda nema elemente priznanice u smislu navedene odredbe ZOO, ali pogrešno kvalifikovanje potvrde kao priznanice ne znači da su relevantne činjenice u vezi toga da je zajam vraćen nepravilno utvrđene.

Zahtjev tuženog za naknadu troškova revizionog postupka u iznosu od 1.316,25 KM na ime sastava odgovora na reviziju nije osnovan, jer navedeni odgovor nije bio potreban radi vođenja parnice (član 387. stav 1. ZPP), niti je od uticaja na odluku o reviziji s obzirom da se u njemu ističu činjenice i stavovi koje je tuženi isticao tokom postupka.

Temeljem odredbe člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Tanja Bundalo

Za tačnost otpisivanja ovjera
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić